

Notariaat en integriteit

Het begrip ‘integere beroepsuitoefening’ in het licht van de tuchtrechtelijke jurisprudentie van de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam gedurende het afgelopen decennium

Prof. mr. J.S.L.A. W.B. Roes*

Inleiding

Ethiek en integriteit vormen het onderwerp van het aanstaande KNB-najaarscongres dat op 6 oktober 2017 in Amsterdam zal worden gehouden. Beide begrippen duiken in de laatste tijd overal op, beslist niet alleen in het notariaat, maar ook in de advocatuur, het bedrijfsleven, de bankenwereld, de accountancy en de artsensij. Ethiek en integriteit zijn welhaast modewoorden geworden, woorden die – zo lijkt het soms – te pas en te onpas worden gebruikt. Het zijn bovendien lastige begrippen: wat wordt nu eigenlijk *precies* onder ethiek en integriteit verstaan?

In deze bijdrage ga ik in op het *begrip* (notariële) integriteit. Dit wordt mogelijk een wat theoretisch betoog, dat ik daarom concreet zal trachten te maken door er de relevante jurisprudentie bij te betrekken. Vooral zoek ik naar sporen van het begrip integriteit in de meer recente jurisprudentie, te weten het notariële tuchtrecht, in het bijzonder de tuchtrechtsuitspraken van de notariële tuchtrechter in hoger beroep, de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam. Dat wordt dan een korte rondgang door veertien uitspraken uit het contemporaine verleden van het laatste decennium. Nog juist kon ik bij het inleveren van mijn bijdrage kennismaken van Huijgens kortelings verschenen opstel ‘Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk’.¹ In het begin van zijn opstel geeft Huijgen een interessante, meer algemene uiteenzetting over de begrippen integriteit, moraal en ethiek en de verhouding tussen deze drie (§ 2: ‘Wat is integriteit?’). Daarna gaat hij in op een aantal belangrijke zaken die de onroerend-goedpraktijk betreffen. Een van deze zaken, een uitspraak van de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam uit 2011, komt in mijn rondgang door veertien tuchtrechtsuitspraken kort terug.²

Aangezien begrippen als ethiek en integriteit momenteel zo in de belangstelling staan, lijkt mij een terugblik die verder teruggaat dan een jaar of tien geleden thans minder zinvol. Mijn blik is met andere woorden gericht op de periode van na de inwerking-treding van de ‘nieuwe’ Notariswet op 1 oktober 1999, de Wet op het notarisambt, *Stb.* 1999, 190 (hierna: Wna).

‘De eer en het aanzien noemen wij voortaan integere beroepsuitoefening.’

Ook vóór de nieuwe Notariswet van 1 oktober 1999 was er uiteraard aandacht voor de integriteit van het notariaat. Dat heette toen nog plechtstatig ‘de eer en het aanzien van het notariaat’ (of ‘van het notarisambt’), een begrip dat we overigens nog steeds wel in de wet tegenkomen, bijvoorbeeld in de art. 8 en 61 Wna. In art. 8, lid 2 Wna wordt de persoonlijkheidstoets van te benoemen notarissen (en toegevoegd notarissen, zie art. 30c, lid 2 Wna) geregeld, het onderzoek naar de ‘persoonlijke geschiktheid van de verzoeker voor het notarisambt’ door de Commissie toegang notariaat. Deze Commissie weigert het verzoek om toegang tot het notarisambt onder meer in het geval van ‘gegronde vrees voor enige schade aan de eer en het aanzien van het notarisambt’.³ Volgens de Memorie van Toelichting zal ‘[d]e beoordeling van de persoonlijke geschiktheid [...] zich met name richten op eigenschappen als *integriteit*, onafhankelijkheid en onpartijdigheid.’ (curs. van mij, SR).⁴ Afgezien van deze belangrijke nieuwigheid van de persoonlijkheidstoets per 1 januari 2013, lijkt het er inderdaad op dat de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (hierna: de KNB) zich vooral richt op de integriteit van het

* Als hoogleraar met de leeropdracht Deontologie en de geschiedenis van het notariaat verbonden aan het Centrum voor Notarieel Recht (CNR) van de Radboud Universiteit te Nijmegen, vaste medewerker van het WPNR. (J.Roes@jur.ru.nl)
Met dank aan mr. R. Wisse voor zijn bereidwillige hulp bij de totstandkoming van deze bijdrage.

1. W.G. Huijgen, ‘Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk’, *WPNR* 2017/7159, p. 545-550.
2. *Ibidem*, p. 548, noot 22 aldaar. Het betreft de uitspraak van Hof Amsterdam van 18 januari 2011, *LJN* (thans: ECLI:GHAMS:2011:BP1083).
3. Art. 8, lid 2 Wna: ‘Onze Minister wint advies in omtrent de persoonlijke geschiktheid van de verzoeker voor het notarisambt bij de door hem benoemde Commissie toegang notariaat. Bij onvoldoende gebleken persoonlijke geschiktheid voor het ambt van notaris of *gegronde vrees voor enige schade aan de eer en het aanzien van het notarisambt*, wordt het verzoek geweigerd. Een beschikking tot weigering van de benoeming wordt gegeven door Onze Minister.’ (curs. van mij, SR).
4. MvT II, 32 250, nr. 3, p. 18.

notariële *handelen* (de beroepsuitoefening). Dit handelen is ongetwijfeld beter ‘meetbaar’ dan de geschiktheid van de persoon voor het notarisambt,⁵ hetgeen ik hier (nogmaals) gaarne erken.⁶ De persoonlijkheidstoets is slechts een momentopname. Niettemin acht ik de introductie van deze toets een belangrijke ontwikkeling in de goede richting te zijn geweest. Het werk van de Commissie toegang notariaat lijkt mij beslist zinvol en nuttig te zijn.⁷ In art. 61, lid 1 Wna wordt onder meer bepaald, dat de KNB ‘mede de zorg voor de eer en het aanzien van het notarisambt’ tot taak heeft.⁸

Vergelijkbare bewoordingen als in de zojuist geciteerde Memorie van Toelichting konden worden gevonden in de Toelichting van 21 juni 2000 op de KNB-Verordening beroeps- en gedragsregels 2000, *Stcrt.* 2000, 182 (inwerkingtreding op 1 oktober 2000, hierna: Vbg 2000). Als openingszin van de toelichting op art. 1 over – wat toen nog heette – ‘de eer en het aanzien van het notariaat’⁹ lezen we: ‘Het notariaat kan als beroepsgroep alleen functioneren als het eer en aanzien heeft, dat wil zeggen, als het publiek vertrouwen heeft in zijn onafhankelijkheid, onpartijdigheid en *integriteit*.’ (curs. van mij, SR). Deze toelichting is door de inwerkingtreding op 10 oktober 2011 van de Verordening beroeps- en gedragsregels 2011, *Stcrt.* 2011, 17776 inmiddels door een nieuwe Toelichting vervangen, maar zij is materieel beschouwd uiteraard niet achterhaald.

Hoewel in 1999-2000, ten tijde van de inwerkingtreding van de Wna en de Vbg 2000, nog de ouderwetse terminologie van de eer en het aanzien van het notariaat (van het notarisambt) werd gehanteerd, maakte het begrip integriteit toen reeds zijn opmars. De Toelichting van 21 juni 2000 gaf ten aanzien van de trits onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit zeven (min of meer concrete) voorbeelden. Samengevat ging het om het volgende:

- de notaris en de kandidaat-notaris moeten zich terughoudend opstellen bij het aanvaarden van nevenfuncties, in het bijzonder ‘indien hierdoor zijn onpartijdigheid of onafhankelijkheid wordt of kan worden beïnvloed dan wel *de eer of het aanzien van het ambt* wordt of kan worden geschaad’ (zie art. 11, lid 2 Wna; curs. van mij, SR);
- de notaris en de kandidaat-notaris moeten zich, afhankelijk van de omstandigheden, actief opstellen; zij hebben een algemene informatieplicht in de zin van art. 43, lid 1 Wna (en zij hebben soms tevens een bijzondere waarschuwingsplicht);
- de notaris en de kandidaat-notaris moeten zich, afhankelijk van de omstandigheden, juist onthouden van handelingen die onvereenigbaar zijn met hun beroepsuitoefening; zij moeten zich dan veeleer ‘passief’ opstellen, dat wil zeggen hun dienst weigeren in de zin van art. 21, lid 2 Wna;

- duidelijk moet zijn waar de verantwoordelijkheid ligt voor de door een notaris of kandidaat-notaris verrichte werkzaamheden; de (kandidaat-)notaris behoudt ten volle zijn eigen verantwoordelijkheid voor de gepasseerde akte;
- de notaris mag niet de indruk wekken dat hij op een transactie toezicht heeft gehouden wanneer dit in werkelijkheid niet het geval is;¹⁰
- de notaris en de kandidaat-notaris moeten terughoudend zijn bij het aanvaarden van opdrachten die tot een belangenstrijd kunnen voeren, en:

5. Huijgen, ‘Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk’, p. 545.
6. J.S.L.A.W.B. Roes, ‘Goede notarissen volgens Breedveld-de Voogd en Kolkman. Beschouwingen over twee bijdragen aan het preadvies *De goede notaris. Over notariële deontologie* voor het wetenschappelijk congres van de KNB op 8 oktober 2010 te Haarlem’, *WPNR* 2010/6856, 682-689, aldaar p. 685: ‘Ook al begrijp ik dat het concrete handelen van een notaris beter toetsbaar is dan zijn vermeende deugzaamheid – we moeten, meen ik, niet alleen kijken naar de plichten van de betreffende ambtsdrager, maar ook naar zijn persoon, karakter, houding, beroepsattitude.’
7. Huijgen, ‘Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk’, p. 546, acht de discussie tussen Lekkerkerker (kort door de bocht: de nadruk leggen op het notariële handelen, de integere notariële beroepsuitoefening) en mij (kort gezegd: de nadruk leggen op de *persoon* van de notaris, de integere, deugdzame notaris) ‘in wezen een schijn tegenstelling’. Ik kan mij hierin *grosso modo* wel vinden: integer handelen vooronderstelt in deze visie (als ik het goed zie) een integere persoonlijkheid; handeling en persoon vallen hier – althans idealiter – samen. Een integere persoon zal aldus integer handelen; een integere notaris handelt notarieel beschouwd integer: hij oefent zijn ambt ‘te allen tijde en onder alle omstandigheden’ integer uit. Toch vallen persoon en handeling niet altijd samen: enerzijds kan de ‘deugniet’ (al dan niet opzettelijk, al dan niet bewust) ‘in voorkomende gevallen’ integer handelen; anderzijds kan de deugdzame notaris (al dan niet ‘per ongeluk’ of ‘eenmalig’: ‘Wie zonder zonde is, ...’) onbehoorlijk of onbetamelijk (‘fout’) handelen: hij is dan (tevens) tuchtrechtelijk aansprakelijk. Denk in het laatste geval aan Huijgens ‘kruimelgevallen’ en aan de gevallen van civielrechtelijke aansprakelijkheid waarbij de notariële integriteit verder niet in het geding is, beide categorieën uiteengezet in Huijgens zojuist genoemde bijdrage op p. 550. De KNB focust in navolging van Lekkerkerker meer op het integer *handelen* van de notaris; de wetgever in art. 8, lid 2 Wna schenkt enige, en naar mijn mening zeer welkome, aandacht aan de *persoon* van de te benoemen notaris.
8. Art. 61, lid 1 Wna: ‘De KNB heeft tot taak de bevordering van een goede beroepsuitoefening door de leden en van hun vakbekwaamheid. Haar taak omvat mede de zorg voor *de eer en het aanzien van het notarisambt*.’ (curs. van mij, SR). *Nota bene*: Art. 96, lid 1 Wna, waarin het begrip ‘de eer en het aanzien van het notarisambt’ eveneens voorkwam, is per 1 januari 2013 komen te vervallen.
9. Art. 1 Vbg 2000: ‘De notaris gedraagt zich in de uitoefening van zijn beroep en daarbuiten zodanig dat de eer en het aanzien van het notariaat niet worden of kunnen worden geschaad.’ (curs. van mij, SR).
10. Zie de Toelichting van 21 juni 2000 op art. 1 Vbg 2000: ‘Hij [de notaris; SR] dient te voorkomen dat zonder zijn medewerking gebruik wordt gemaakt van door hem vervaardigde of bij hem in gebruik zijnde modelakten. Zo mag de notaris niet een door hem gebruikte modelkoopovereenkomst meegeven omdat met behulp hiervan de koopovereenkomst tot stand kan worden gebracht zonder tussenkomst van de notaris terwijl notarieel toezicht wel wordt gesuggereerd.’

- de notaris moet te allen tijde de schijn van partijdigheid vermijden (evenals de kandidaat-notaris op grond van art. 32 Wna).¹¹ Zo geeft de regel in art. 1 Vbg 2000, aldus de Toelichting van 21 juni 2000 hierop, 'een algemene richtlijn voor het gedrag van ieder lid van de orde bij zijn beroepsuitoefening en daarbuiten, zowel in privé als bij een optreden als partijadviseur'.

Het woord integriteit staat volgens Waaijer voor 'wezenlijke noties als onbevangenheid, onbedorvenheid, reinheid, onbaatzuchtigheid en onpartijdigheid'.¹² Volgens Van Dale's *Groot Woordenboek der Nederlandse taal* betekent integriteit: rechtschapenheid, onomkoopbaarheid en 'probititeit', waarbij rechtschapenheid deugden als onkreukbaarheid en betrouwbaarheid impliceert en probiteit zo iets betekent als 'het te goeder trouw zijn'.¹³ Het begrip integriteit appelleert dus aan wel tien of elf van dergelijke noties. Het begrip kan echter, meen ik, tot zijn essentie worden teruggebracht. Die essentie is dan, stel ik hier, het *vertrouwen* dat men heeft in de persoon op wie het begrip integriteit *in casu* betrekking heeft; het vertrouwen dat men stelt in de betreffende 'integere' beroepsbeoefenaar, in ons geval de notaris. Het gaat bij integriteit met andere woorden steeds, naar ik concludeer, om *vertrouwen*. Integriteit is, kortom, 'een kwestie van vertrouwen'.¹⁴

In deze visie word ik ondersteund door het 'nieuwe' (inmiddels alweer zes jaar oude) art. 1 over 'integere beroepsuitoefening' van de Verordening beroeps- en gedragsregels 2011, *Stcrt.* 2011, 17776 (inwerkingtreding op 10 oktober 2011; hierna: Vbg 2011), alsmede door de Toelichting van 22 juni 2011 hierop. Art. 1 Vbg 2011: 'De notaris gedraagt zich in de uitoefening van zijn beroep en daarbuiten zodanig dat het *vertrouwen* in het notariaat en in zijn eigen beroepsuitoefening niet wordt geschaad.' (curs. van mij, SR). Vergelijken we art. 1 Vbg 2000 met art. 1 Vbg 2011, dan zien we dat alleen de bijzin tekstueel is gewijzigd. De bijzin 'dat de eer en het aanzien van het notariaat niet worden of kunnen worden geschaad' is veranderd in: 'dat het vertrouwen in het notariaat en in zijn eigen beroepsuitoefening niet wordt geschaad' (Vbg 2011). De Toelichting van 22 juni 2011 op art. 1 Vbg 2011 zegt nog: 'Het notariaat kan als beroepsgroep alleen functioneren als de notaris eer en aanzien geniet, dat wil zeggen, als het publiek vertrouwen heeft in zijn onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit. [...] De eer en het aanzien noemen wij voortaan integere beroepsuitoefening.' Voortaan betekent: vanaf 2011, en wel in het kielzog van het, een jaar eerder verschenen, KNB-advies *De goede notaris* (2010).¹⁵

Conclusie: De eer en het aanzien van het notariaat (van het notarisambt) werd in de jaren 2010-2011 'integere beroepsuitoefening'.

Veertien tuchtrechtspraken 2007 – heden

Men zou dus op grond van het bovenstaande mogen verwachten dat het begrip 'integriteit' of een variatie daarop (bewoordingen als 'integere beroepsuitoefening', 'integer handelen', 'integere notaris' en dergelijke meer) in de hedendaagse notariële tuchtrechtspraak terug zou komen, in ieder geval vanaf de jaren 2010-2011. Dit is echter niet het geval (*sic*), ook niet in de tuchtrechtspraken van de notariële tuchtrechter in eerste aanleg, de kamers van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen, sinds 1 januari 2013 de kamers voor het notariaat. Overigens werd vroeger het begrip 'de eer en het aanzien van het notariaat' (of 'van het notarisambt') in de notariële tuchtrechtspraak maar sporadisch gebruikt.¹⁶

Welk begrip daarentegen wél door de notariële tuchtrechter wordt gebruikt, is 'het vertrouwen in het notariaat' of een variatie daarop, zoals 'vertrouwen van het publiek' (of 'van de maatschappij') en 'vertrouwen in de rechtsbedeling'. Dit is blijkbaar de terminologie die de notariële tuchtrechter hanteert in gevallen van integriteitschendingen als ongeoorloofde ABC-transacties (al dan niet met hypotheekfraude), misbruik van derdengelden, enzovoort. Een enkele keer, als het gaat om het onbehoorlijk afwikkelen van nalatenschappen (geen voortvarendheid en geen daadkracht aan den dag leggen, schijn van partijdigheid oproepen), wordt geoordeeld dat sprake is van het ernstig in diskrediet brengen van 'de goede naam van het notariaat'.

11. *Ibidem*: 'In verband hiermee dienen aktes bij voorkeur op het notariskantoor te worden gepasseerd. In ieder geval is het stelselmatig passeren ten huize of ten kantore van een van partijen niet toegestaan.'
12. B.C.M. Waaijer, 'De notaris en zijn eigen akte: wordt vervolgd?', *WPNR* 2017/7154, p. 461-466. Waaijer gaat vervolgens in op de notariële onpartijdigheid.
13. J.S.L.A.W.B. Roes, 'Wat is tuchtrecht?', *WPNR* 2008/6778 (themanummer 'Tuchtrecht in transitie'), p. 919-927, ald. p. 925-926. Zie over het begrip 'integriteit' in het algemeen: de in mijn bijdrage op p. 926 in noot 64 vermelde, Rotterdamse dissertatie van E.D. Karssing, *Integriteit in de beroepspraktijk. Management & Ethiek* (Assen 2006). Vgl. nog: Huijgen, 'Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk', p. 546 en de in noot 11 aldaar vermelde literatuur (E.J.J.M. Kimman, 'Integriteit in het perspectief van de ethicus', *Tijdschrift voor Bouwrecht* 2009/69, afl. 4, p. 337-339).
14. Huijgen, 'Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk', p. 545 vat e.e.a. samen met: 'zonder integriteit geen vertrouwen en zonder vertrouwen geen notariaat'.
15. Zie hiervoor, noot 6 en vgl. Huijgen, 'Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk', p. 545: 'Een volgende constatering betreft het feit dat aan integriteit in het notariaat wel aandacht is besteed in het preadvies van de KNB 2010 inzake: 'De goede notaris'. In dit preadvies is met name door Lekkerkerker en ook wel door Breedveld-de Voogd aandacht besteed aan het begrip integriteit in het kader van de notariële beroepsuitoefening.'
16. Mededelingen van mr. R. Wisse, waarvoor dank.

De veertien tuchtrechtsuitspraken betreffen dikwijls beruchte zaken. In de meeste gevallen werd een zware maatregel opgelegd: vijf maal een schorsing en vijf maal ontzetting uit het ambt. De veertien zaken heb ik in vier clusters ingedeeld:

1. Ongeoorloofde ABC-transacties en hypotheekfraude

Het eerste geval van ongeoorloofde ABC-transacties (met hypotheekfraude) dat ik hier aan de orde stel, is de uitspraak van de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam van 30 juni 2009.¹⁷ Het Bureau Financieel Toezicht (hierna: het BFT) diende een klacht in tegen een notaris op grond van o.a. de verdenking dat in 29 dossiers sprake was van ongeoorloofde ABC-transacties (dat wil zeggen ABC-transacties met ongebruikelijk hoge waarde-sprongen) en in nog eens 16 dossiers van hypotheekfraude. De onder zijn toezicht werkzame kandidaat-notaris die als waarnemer optrad, zou 14 dossiers met ongeoorloofde ABC-transacties en nog eens 8 dossiers met hypotheekfraude in behandeling hebben gehad. De kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Rotterdam die de klacht gedeeltelijk gegrond verklaarde (en het BFT als klager gedeeltelijk ontvankelijk), legde de notaris op 22 mei 2008 de maatregel van schorsing voor twee weken op. Deze beslissing was reden voor het BFT om bij de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam in hoger beroep te gaan, waarbij de KNB zich toen voegde als mede-klager, aangezien naar de mening van laatstgenoemde '[d]e ernst en de grootschaligheid van de overtredingen nopen tot het opleggen van de zwaarste maatregel – ontzetting uit het ambt [...]'. Het hof concludeert, dat sprake blijkt te zijn 'van een hele reeks van ongeoorloofde ABC-transacties' en zet de notaris op grond hiervan uit het ambt, want:

'Door dit handelen en nalaten van de notaris is *het vertrouwen in de rechtsbedeling*, in het bijzonder die welke aan het notariaat is opgedragen, in ernstige mate geschaad. En daarmee raakt dat handelen en nalaten de fundamenten van het rechtsverkeer.' (curs. van mij, SR).

Op 13 april 2010 deed de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam wederom een uitspraak naar aanleiding van een klacht van het BFT, waarbij een inmiddels oud-notaris door het BFT werd beschuldigd van zeven gevallen van ongeoorloofde ABC-transacties (met hypotheekfraude) en diens ambtsopvolger van vijf van dergelijke gevallen.¹⁸ De kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Rotterdam had de notarissen op 26 juni 2008 ieder de maatregel van berisping opgelegd, maar het hof concludeerde stellig, dat de notarissen 'bij herhaling [zijn] tekortgeschoten in de naleving van hun onderzoeksplicht'. Het lijkt allemaal wat minder ernstig en omvangrijk te zijn dan de vorige Rotterdamse zaak. Het hof schorst de

oud-notaris voor de duur van zes weken en de zittend notaris voor drie weken, want:

'Door hun handelen hebben de notarissen *het vertrouwen dat de maatschappij in de notaris moet kunnen hebben op aanzienlijke wijze geschaad*.' (curs. van mij, SR).

Let wel: het vertrouwen in het notariaat is door de beide notarissen 'op aanzienlijke wijze' geschaad, kennelijk niet 'in ernstige mate'.

De derde en laatste zaak in deze categorie ongeoorloofde ABC-transacties met hypotheekfraude betrof een zeer omvangrijke zaak waarin de klager het BFT stelde, dat in maar liefst 36 van de 37 onderzochte dossiers sprake was van ongeoorloofde ABC-transacties. De kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Rotterdam had de betreffende notaris op 10 september 2009 een schorsing van twee maanden opgelegd, waarop het BFT in hoger beroep ging, zoals in de zaak van 30 juni 2009 tezamen met de KNB, gelet op 'de ernst en de grootschaligheid van de overtredingen in onderhavige zaak'. De notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam stelde vervolgens op 18 januari 2011 vast 'dat de notaris de in artikel 98 lid 1 van de Wna [thans art. 93, lid 1 Wna, SR] geformuleerde tuchtnorm in vrijwel alle onderzochte gevallen in ernstige mate heeft overtreden.'¹⁹ Omdat sprake blijkt te zijn van 'een hele reeks van ongeoorloofde ABC-transacties die door of onder verantwoordelijkheid van de notaris zijn gepasseerd', kortom van 'malafide constructies', wordt de notaris door het hof uit het ambt gezet, want – we beginnen de formuleringswijze door het hof te herkennen:

'Door dit handelen en nalaten van de notaris is *het vertrouwen in de rechtsbedeling*, in het bijzonder die welke aan het notariaat is opgedragen, in ernstige mate geschaad. En daarmee raakt dat handelen en nalaten de fundamenten van het rechtsverkeer.' (curs. van mij, SR).

17. Hof Amsterdam 30 juni 2009, ECLI:NL:GHAMS:2009:BJ0677.

18. Hof Amsterdam 13 april 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BM0984.

19. Hof Amsterdam 18 januari 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BP1083. Dit is de zaak die ook door Huijgen, 'Notariaat en integriteit in de registergoederenpraktijk', p. 548 in noot 22 aldaar wordt aangehaald (zie hiervoor, noot 2).

2. Misbruik van derdengelden

In de categorie misbruik van derdengelden wijs ik op twee zaken: Hof Amsterdam 8 maart 2011 en Hof Amsterdam 28 februari 2012.²⁰ In de eerste zaak ging het om een, met ingang van 1 juli 2010 eervol ontslagen, oud-notaris (ontslagen op eigen verzoek en met een fors ‘tuchtrechtelijk verleden’). De ‘aanhoudende zorgwekkende financiële situatie van zijn kantoor en zijn privé-situatie’ bestond reeds vóór de kredietcrisis van 2008, maar verslechterde nog sindsdien. Er was vooralsnog geen sprake van misbruik van derdengelden, afgezien dan van kortstondig een negatieve bewaringspositie, maar het was evident dat de bewaringspositie van deze notaris jarenlang in gevaar was. De verontrustende negatieve solvabiliteit, de verontrustende negatieve liquiditeit en daarbij het aanzienlijk negatief eigen vermogen van de notaris in privé waren in strijd met de art. 23 en 24 Wna, art. 15 Vbg 2000 en art. 3 van de Administratiewet van 13 september 2000, *Stcrt.* 2000, 182 (inwerkingtreding op 16 oktober 2000). Aangezien de kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Almelo op 2 juli 2010 vanwege het ontslag van de notaris per 1 juli 2010 (een dag eerder dus) niet toekwam aan de oplegging van een maatregel, gaat het BFT, de klager, in hoger beroep, en wel ‘[o]mwille van de bescherming van belangen van derden en de eer en het aanzien van het notarisambt (en het vertrouwen daarin)’. Bovendien lijkt bij de nog tamelijk jonge, 54-jarige oud-notaris sprake te zijn van ‘het ontbreken van enig besef dat een dergelijke situatie onacceptabel is’. Met andere woorden: de maatschappij moet tegen zo’n notaris worden beschermd. Het hof zet de notaris met ingang van 9 maart 2011 – ruim acht maanden na diens eervol ontslag – alsnog uit het ambt, want:

‘Door dit handelen en nalaten van de oud-notaris is *het vertrouwen in de rechtsbedeling*, in het bijzonder die welke aan het notariaat is opgedragen, in ernstige mate geschaad. En daarmee raakt dat handelen en nalaten de fundamenten van het rechtsverkeer.’ (curs. van mij, SR).

Voorkómen moet immers worden dat deze 54-jarige oud-notaris ooit nog weer als notaris zou kunnen worden benoemd, danwel anderszins in het notariaat zijn rentree zou kunnen maken, bijv. als waarnemer. Art. 103 Wna verzet zich niet tegen het opleggen van deze maatregel; aan de ontzetting uit het ambt van deze notaris ná diens ontslag komt volgens het hof ‘zelfstandige betekenis’ toe. We zien ontzetting na ontslag overigens wel vaker uitgesproken.²¹

In de zaak van Hof Amsterdam van 28 februari 2012 was wel degelijk sprake van een negatieve bewaringspositie op de notariële kwaliteitsrekening, een bedrag dat was opgelopen tot ca. € 175.000,00 en dat niet terstond door de notaris was aangevuld (in de zin van art. 25, lid 3 Wna). Bovendien wordt deze (oud-)notaris verweten dat hij het BFT onjuiste

danwel misleidende informatie heeft verstrekt (‘deze situatie heeft verhuld ten opzichte van het toezichthoudend orgaan’). De kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Zutphen oordeelde op 31 augustus 2011, ‘dat van een notaris mag worden verwacht dat hij ook onder de door hem geschetste omstandigheden [vermeende tegenwerking door het BFT en de KNB; het jarenlang moeten voeren van kostbare procedures; persoonlijk leed (het overlijden van zijn vader, het verongelukken van een halfzusje van zijn kinderen, de verbreking van zijn relatie), SR] zijn rug recht houdt en geen maatregelen treft die de belangen van zijn cliënten schaden. Zijn eigen belangen, noch de kantoorbelangen horen te prevaleren boven de belangen van zijn cliënten’. De tuchtrechter in eerste aanleg stelt hier duidelijk de norm: het notarisambt is bovenal een *dienstbaar* beroep, ten behoeve van de Nederlandse maatschappij en haar leden, ten bate van de burger, de cliënt. Het handelen van de betreffende oud-notaris ‘is een fundamentele schending van *de eer en de waardigheid van het notariaat*’ (curs. van mij, SR);

‘Hiermee heeft hij *het vertrouwen van de maatschappij* dat aan het notariaat toevertrouwd gelden in veilige handen zijn, in ernstige mate beschaamd.’ (curs. van mij, SR).

De oud-notaris wordt door de kamer op 31 augustus 2011 alsnog uit het ambt ontzet,²² welke beslissing door het hof op 28 februari 2012 wordt bevestigd.

3. Diversen

Voordat ik toekom aan het laatste cluster van vier zaken met betrekking tot de afwikkeling van nalatenschappen, behandel ik nu kort een vijftal andere, en inhoudelijk nogal verschillende, kwesties. De eerste twee betreffen zaken op het gebied van het onroerendgoedrecht: Hof Amsterdam 25 oktober 2007 en Hof Amsterdam 19 april 2011.²³ Op 21 december 2006 heeft de kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Middelburg een

20. Hof Amsterdam 8 maart 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BP8065, resp. Hof Amsterdam 28 februari 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:BV7950.

21. Drie andere voorbeelden (naast de hierna te noemen hofuitspraak van 28 februari 2012) zijn: Kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Zutphen 18 mei 2010, ECLI:NL:TNOKZUT:2010:YC0558, Hof Amsterdam 14 september 2010, ECLI:NL:GHAMS:2010:BO0554 en Hof Amsterdam 6 augustus 2013, ECLI:NL:GHAMS:2013:2393.

22. Vgl. de vorige zaak van 8 maart 2011, alsmede de vorige noot.

23. Hof Amsterdam 25 oktober 2007, ECLI:NL:GHAMS:2007:BB6702, resp. Hof Amsterdam 19 april 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BQ3167.

beslissing gegeven, inhoudende gegrondverklaring van een klacht tegen een notaris zonder oplegging van een maatregel (zie art. 103, lid 2 Wna). De klacht betrof de schijn van belangenverstrengeling die deze notaris had opgeroepen, waardoor sprake zou zijn van misbruik van zijn ambt. De notaris zou zijn uit geweest op een vermogensvoordeel voor zijn echtgenote, die door hem als aspirant-koopster bij de voorgenomen verkoop van een verpacht stuk grond naar voren werd geschoven. Dit werd door de notaris ontkend. Wel had de notaris de concept-leveringsakte opgesteld, maar hij was niet voornemens de betreffende minuutakte te passeren: dat zou een andere notaris namelijk doen. Voor eenieder zal onmiddellijk duidelijk zijn, dat *in casu* vooral de *onpartijdigheid* van de notaris in het geding was (art. 17 Wna). Daarnaast speelden de art. 19 (geen akte verlijden waarin de echtgenote partij is) en 22 (de notariële geheimhoudingsplicht) Wna. In navolging van de kamer op 21 december 2006 verklaart het hof de klacht tegen de notaris op 25 oktober 2007 gegrond, maar het hof legt de notaris wél een maatregel op, namelijk een berisping:

‘(6.3.) [...] Door te handelen zoals hij heeft gedaan, heeft de notaris de schijn gewekt niet te handelen zoals een *onkreukbare notaris* behoort te handelen. [...]. (6.4.) Het hof is van oordeel dat het onder 6.3. bedoelde handelen van de notaris laakbaar is en wel zodanig dat de maatregel van berisping passend en geboden is nu *het aanzien van het notarisambt en het vertrouwen in het notariaat* is geschonden.’ (curs. van mij, SR).

Terwijl de kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Amsterdam de klaagster (Zebra B.V.) op 4 maart 2010 vanwege overschrijding van de driejarige klachttermijn (zie art. 99, lid 12, thans art. 99, lid 15 Wna) niet-ontvankelijk, en haar klacht bovendien ongegrond heeft verklaard, komt de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam op 19 april 2011 tot een ander oordeel. Ten eerste acht het hof de klaagster wél ontvankelijk: ‘Volgens vaste jurisprudentie is voor de aanvang van de driejarige vervaltermijn niet doorslaggevend het moment dat de klager tot de conclusie is gekomen dat dit handelen of nalaten onjuist is.’ Ten tweede acht het hof, los van dit procesrechtelijke aspect, het handelen van de notaris in kwestie in tegenstelling tot de kamer van toezicht tuchtrechtelijk laakbaar. Inzake de koop van een appartementsrecht heeft de notaris zich namelijk niet zoals een goed notaris betaamt gedragen door ‘op zijn minst de schijn te hebben gewekt op te treden in de hoedanigheid van zowel koper als notaris’. Zakelijk en privé liepen hier blijkbaar al teveel dooren:

‘Het hof overweegt dat artikel 1 van de Verordening beroeps- en gedragsregels [lees: Vbg 2000, SR] bepaalt dat de notaris zich in de uitoefening

van zijn beroep en daarbuiten zodanig gedraagt dat *de eer en het aanzien van het notariaat* niet worden of kunnen worden geschaad. In zijn algemeenheid is het derhalve mogelijk dat gedragingen van een notaris, gelegen buiten zijn ambtswerkzaamheden, afbreuk doen aan *de eer en het aanzien van het ambt* dat de notaris bekleedt. Door het op het verkeerde been zetten van de rechter kan naar het oordeel van het hof *de eer en het aanzien van het notariaat* worden geschaad.’ (curs. van mij, SR).

Het hof bekrachtigt de beslissing die de kamer reeds had genomen en legt de notaris de maatregel van waarschuwing op.

De derde zaak – Hof Amsterdam 27 maart 2008²⁴ – is een wat vreemde eend in de bijt, aangezien de klager (de opvolgend notaris) andermaal niet-ontvankelijk werd verklaard. De overdracht van de ambtsvoorganger aan de -opvolger is niet in goede harmonie verlopen. De eerste klacht met betrekking tot de controle van de derdengelden op de notariële kwaliteitsrekening is volgens het hof niet-ontvankelijk. De oud-notaris had zijn opvolger in een gesprek met de KNB op 24 maart 2006 voor ‘leugenaar’ gescholden, aldus de opvolger en klager; volgens de oud-notaris/geintimeerde had deze slechts tegen hem gezegd: ‘dat lieg je’, gevoelsmatig nét iets anders – waarvoor zijn excuses. De tweede klacht, met betrekking een gehandhaafd dienstverband van een notarieel medewerker, wordt door het hof eveneens niet-ontvankelijk verklaard. Wat deze klacht betreft overweegt het hof:

‘Ten aanzien van het klachtonderdeel over de arbeidsrechtelijke relatie tussen de notaris en [naam] overweegt het hof dat ook het handelen van de notaris als werkgever van invloed kan zijn op het door de tuchtrechter te beschermen *vertrouwen van het publiek in het notariaat*, onderscheidenlijk de individuele notaris.’ (curs. van mij, SR).

Er wordt aan geen der beide notarissen een maatregel opgelegd (zie art. 103, lid 2 Wna).

Ernstiger, qua opgelegde maatregel, is de zaak van Hof Amsterdam van 1 september 2009.²⁵ Ook in dit geval gaat het niet goed tussen de notarissen onderling. Er is sprake van een jarenlang conflict tussen notarissen in een samenwerkingsverband. Het BFT daagt de geintimeerde notaris voor de tuchtrechter. Naast problematische kwesties als het ontbreken

24. ECLI:NL:GHAMS:2008:BC8287.

25. ECLI:NL:GHAMS:2009:BK1543.

van financiële overzichten, definitieve jaarstukken en geconsolideerde cijfers, betreft een van de vier klachtonderdelen borgstelling voor anderen, *in casu* de bij het samenwerkingsverband aangesloten advocaten. Dit is in strijd met art. 23, lid 2, aanhef en onder c Wna, ‘behoudens voor zover dit redelijkerwijs nodig is voor de uitoefening van het ambt of voor persoonlijke doeleinden’. Terwijl de kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Leeuwarden de notaris op 4 juni 2008 een schorsing voor de duur van een maand oplegt, maakt het hof hiervan op 1 september 2009 een schorsing voor een week. Een ‘strafvermindering’ ten voordele van de veroordeelde notaris derhalve (‘strafvermindering’ tussen aanhalingstekens, want een tuchtrechtelijke maatregel heeft weliswaar een sanctioneel aspect, maar is in feite geen ‘straf’, al wordt dit wellicht menigmaal zo door de veroordeelde notaris (en kandidaat- of toegevoegd notaris) gevoeld en ervaren). Deze vermindering is te rechtvaardigen, aangezien den hove ‘voldoende aannemelijk is geworden dat de notaris voor het nakomen van zijn wettelijke verplichtingen deels afhankelijk is van de medewerking van anderen, dat hem de toegang tot zijn kantoor te [plaats] is ontzegd en dat hij de nodige inspanningen heeft verricht om die medewerking te verkrijgen en tot een oplossing van het conflict te komen, [...]’. Desniettemin, door het handelen van de notaris:

‘[...] is een situatie in het leven geroepen die het risico in zich draagt dat de cliënten van de notaris worden benadeeld en *het vertrouwen van het publiek in het notariaat* wordt geschaad.’ (curs. van mij, SR).

De vijfde en laatste uitspraak in deze categorie is de beruchte zaak tegen de oud-notaris te Dieren, in hoger beroep gevoerd voor de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam, uitspraak op 30 juli 2013.²⁶ De oud-notaris kreeg van een bepaalde cliënt uitzonderlijk veel verzoeken tot aandelenoverdrachten, maar hij verrichtte daarbij niet of onvoldoende onderzoek, o.a. in het kader van de verplichtingen die de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren terrorisme van 15 juli 2008, *Stb.* 2008, 303 (inwerkingtreding op 1 augustus 2008), kortom: de Wwft, hem als notaris oplegde. De oud-notaris had zijn dienst moeten weigeren in de zin van art. 21, lid 2 Wna. De kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Arnhem oordeelt de klacht gegrond en legt de oud-notaris op 18 december 2012 de maatregel van ontzetting uit het ambt op.²⁷ Deze beslissing wordt door het hof op 30 juli 2013 bevestigd:

‘Met de kamer is het hof van oordeel dat de oud-notaris door zijn handelwijze *het vertrouwen in het notariaat* ernstig heeft geschonden. Die handelwijze raakt daarmee de fundamenten van het rechtsverkeer.’ (curs. van mij, SR).

4. Afwikkeling van nalatenschappen

Ná allerlei uitspraken op het gebied van het onroerendgoedrecht (ongeoorloofde ABC-transacties met hypotheekfraude, de door de notaris opgewekte schijn van partijdigheid), misbruik van derdengelden en, zoals in de laatstgenoemde zaak, een kwestie op het gebied van het ondernemingsrecht, tot slot een cluster van vier uitspraken op het gebied van het erfrecht. Deze uitspraken stel ik als laatste aan de orde, aangezien hier door het hof bijzondere terminologie wordt gehanteerd. In dit soort zaken gaat het doorgaans, zoals te verwachten is, over de moeizaam verlopende afwikkeling van nalatenschappen, over miscommunicatie of het gebrek aan communicatie, over de schijn van partijdigheid, het voortrekken van de ene erfgenaam boven de andere, althans naar de mening van de laatste. In de nu volgende zaak wordt door de notariële tuchtrechter ons inmiddels bekend in de oren klinkende terminologie gehanteerd; in de drie uitspraken daarna, treffen we een in deze bijdrage nog niet eerder vermelde wijze van formuleren door het hof aan.

De zaak van Hof Amsterdam 13 mei 2014 betrof een kwestie waarin de notaris o.a. de nalatenschap van erflater overeenkomstig de door hem afgegeven verklaring van erfrecht heeft afgewikkeld, terwijl door deze notaris aan het erfgenaamschap van klager is voorbijgegaan.²⁸ Bij gerechtelijke vaststelling van het vaderschap van erflater heeft de rechtbank Haarlem op 12 april 2011 vastgesteld dat erflater de vader van klager was. De verklaring van erfrecht was weliswaar op 4 mei 2009 door de notaris afgegeven (dus ruimschoots vóór de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap), maar het verzoekschrift hiertoe was door klager reeds op 17 februari 2009 bij de rechtbank ingediend. De notaris had dus rekening moeten houden met de rechtspositie van klager; ‘Door dit na te laten heeft hij zijn zorgplicht in ieder geval jegens klager verwaarloosd.’ Het hof overweegt vervolgens, dat de notaris met betrekking tot de afwikkeling van erflaters nalatenschap ‘niet [heeft] gehandeld zoals een zorgvuldig handelend notaris betaamt’, waardoor de notaris ‘de belangen van klager in aanzienlijke mate [heeft] veronachtzaamd’. Dit levert de betreffende notaris een berisping op, want:

26. ECLI:NL:GHAMS:2013:2317.

27. Het ‘voortijdig’ ontslag van de notaris deed aan het opleggen van deze ‘posterieure’ maatregel niets af. Vgl. hiervoor, de noten 21 en 22.

28. ECLI:NL:GHAMS:2014:1822.

‘Door zo te handelen heeft de notaris *het vertrouwen* geschaad dat het publiek in het ambt van de notaris heeft.’ (curs. van mij, SR).

Tot slot de drie door mij aangekondigde uitspraken waarin door de tuchtrechter in hoger beroep een andere terminologie wordt gehanteerd dan tot dusverre geciteerd: Hof Amsterdam 29 mei 2012, Hof Amsterdam 25 maart 2014 en Hof Amsterdam 21 april 2015.²⁹ In de zaak uit 2012 is de klacht, dat de afwikkeling van de nalatenschap van de moeder van klager ‘op een te informele wijze verricht’ is. De notaris heeft de afwikkeling namelijk geheel aan zijn klerk overgelaten zonder daarbij zelf enig toezicht uit te oefenen. Hierboven zagen we, als een van de zeven voorbeelden op het gebied van de notariële onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit die de Toelichting van 21 juni 2000 op de Vbg 2000 gaf, dat steeds duidelijk moet zijn *waar de verantwoordelijkheid ligt* voor de door een notaris of kandidaat-notaris verrichte werkzaamheden. In deze kwestie was dit blijkbaar geenszins duidelijk. Hierdoor, en door een gebrek aan daadkracht, is de afwikkeling van de nalatenschap onnodig lang blijven liggen. De notaris krijgt door het hof de maatregel van schorsing voor de duur van een week opgelegd (terwijl de kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Haarlem op 27 juli 2011 nog had volstaan met het opleggen aan de notaris van de maatregel van berisping), want:

‘[...] door zijn handelwijze [heeft de notaris] de belangen van klager veronachtzaamd en *de goede naam van het notariaat* ernstig in diskrediet gebracht.’ (curs. van mij, SR).

In de zaak uit 2014 was sprake van maar liefst tien klachtonderdelen (*sic*), van vermeende notariële partijdigheid tot – naar de mening van klaagster – te hoge notariële declaraties. Vanwege het *ne bis in idem*-beginsel wordt zij in een aantal klachtonderdelen door het hof niet-ontvankelijk verklaard, maar de klacht over de declaraties is volgens het hof gegrond; er was, aldus het hof, inderdaad sprake van ‘buitensporig hoog declareren’ door de notaris. In plaats van een berisping (die de kamer van toezicht over de notarissen en kandidaat-notarissen te Roermond op 21 maart 2013 aan de notaris als maatregel had opgelegd), schorst het hof de notaris voor de duur van twee weken, want:

‘Door zijn handelwijze heeft de notaris *de goede naam van het notariaat* ernstig in diskrediet gebracht.’ (curs. van mij, SR).

De zaak uit 2015 ging weer eens over een gebrek aan notariële daadkracht. De notaris had ter zake van de afwikkeling van de nalatenschap van erflater aan de ouders der drie minderjarige erfgenamen en aan de twee meerderjarige erfgenamen (tezamen de klagers) geen financieel overzicht verstuurd, hij had

de aangifte voor erfbelasting te laat ingediend en hij had niet of nauwelijks gereageerd op brieven, telefoontjes en emails van klagers. Bovendien was de notaris niet overgegaan tot uitbetaling van onder hem berustende gelden van de nalatenschap. Met andere woorden, er was sprake van een groot gebrek aan voortvarend handelen door de notaris, reden voor de kamer voor het notariaat in het ressort Arnhem-Leeuwarden om de notaris op 4 juli 2014 de maatregel van schorsing op te leggen voor de duur van – maar liefst – drie maanden. Ook het hof neemt de zaak hoog op en laat zich niet door het standpunt van de notaris vermurwen die o.a. te zijner verdediging en verontschuldiging aanvoert, dat hij persoonlijk nogal wat te stellen heeft gehad (een operatie aan hernia, een terminaal zieke vader); dat hij ‘niet uit arrogantie maar uit onmacht’ niet goed heeft kunnen handelen, en dat de door de kamer opgelegde maatregel ‘is verzwaard vanwege de negatieve publiciteit in de verschillende regionale kranten’.³⁰ Wel is het hof gevoelig voor andere aspecten van deze kwestie, namelijk ‘de omstandigheid dat voldoende is gebleken dat de notaris de onjuistheid van zijn handelen inziet, het feit dat hij maatregelen heeft getroffen om te voorkomen dat in de toekomst de afwikkeling van een nalatenschap op eenzelfde laakbare wijze plaatsvindt, alsmede het feit dat ten tijde van de klachtprocedure bij de kamer op het kantoor van de notaris geen andere zaken zijn aangetroffen die klachtwaardig waren’. Een (welgemeend) *mea culpa* kan het dus goed doen bij de rechter, ook bij de notariële tuchtrechter in hoger beroep. Een ‘verbeterplan’ voor de toekomst (lees: méér dan alleen het goede voornemen; het moet blijkbaar gaan om aantoonbare *maatregelen* op kantoor) is kennelijk eveneens van belang, evenals het kunnen aantonen van een tuchtrechtelijk onbeschreven blad wat de rest van de notariële beroepsuitoefening betreft. Een en ander leidt tot een ‘strafvermindering’ door het hof (wederom tussen aanhalingstekens), te weten een schorsing

29. Resp.: Hof Amsterdam 29 mei 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:BZ5445; Hof Amsterdam 25 maart 2014, ECLI:NL:GHAMS:2014:962, en Hof Amsterdam 21 april 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:1447.

30. Naar mijn mening overigens een reële ‘bijwerking’ van (al te gedetailleerde) bekendmaking van tuchtrechtelijke uitspraken waarmee rekening dient te worden gehouden, vooral in ons allesoverheersende internet-tijdperk. *Naming and shaming* met andere woorden, waarover bijv. de uitgegeven afstudeerscriptie van M.R. Burghout, *Naming & Shaming in het notariële tuchtrecht*. Ars Notariatus 148 (Amsterdam-Deventer 2011).

van de notaris voor de duur van zes weken, in plaats van drie maanden. Het hof komt tot zijn – nog steeds tamelijk vergaande – beslissing, want:

‘Door deze handelwijze heeft de notaris *de goede naam van het notariaat* ernstig in diskrediet gebracht.’ (curs. van mij, SR).

Slotbeschouwing

Bekijken we hoe door de notariële tuchtrechter (in hoger beroep) aan het begrip ‘integriteit’ of ‘integere beroepsuitoefening’ invulling wordt gegeven, dan zien we dat tegenwoordig in de formulering van de beslissing het woord *vertrouwen* een hoofdrol speelt. Het traditionele begrippenpaar ‘de eer en het aanzien van het notariaat’ (of ‘van het notarisambt’) – in minder recente notariële tuchtrechtspraak reeds sporadisch gehanteerd – komt nu nog heel af en toe in uitspraken van de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam terug: in 2007, en nog een keer in 2011. Hierbij moet worden opgemerkt dat, sinds de verschijning van het KNB-preadvies in 2010 over *De goede notaris* en (in het bijzonder) sinds de inwerkingtreding van de Vbg 2011 (art. 1 over ‘integere beroepsuitoefening’) en de Toelichting daarop, het begrippenpaar ‘de eer en het aanzien van het notariaat’ is ingeruild voor, of gemoderniseerd in, ‘integere beroepsuitoefening’ (zie de Toelichting op art. 1 Vbg 2011: ‘De eer en het aanzien noemen wij voortaan integere beroepsuitoefening.’). ‘De eer en het aanzien van het notariaat’ zijn sinds de jaren 2010-2011 dus ontegenzeggelijk op hun retour, zowel in wet- en regelgeving als in de (tuchtrechtelijke) jurisprudentie. Voor de advocatuur geldt overigens dat begrippen als ‘eer’, ‘aanzien’, ‘waardigheid’ en ‘stand’ al enkele decennia geleden uit de wet zijn verdwenen (sinds de wijziging van de Advocatenwet in 1984).³¹

Het begrip *vertrouwen* als invulling en concretisering van de begrippen integriteit en integere beroepsuitoefening komen we in meer recente tuchtrechtspraak in variaties tegen, te weten: ‘het vertrouwen in het notariaat’ (2007 en 2013), ‘het vertrouwen van het publiek in het notariaat’ (2008, 2009 en 2014), ‘het vertrouwen van de maatschappij’ en ‘het vertrouwen dat de maatschappij in de notaris moet kunnen hebben’ (2010 en 2012), en – ietwat plechtstatiger geformuleerd: ‘het vertrouwen in de rechtsbedeling, in het bijzonder welke aan het notariaat is opgedragen’ (2009 en 2011).

Opmerkelijk is ten slotte de terminologie die het Gerechtshof Amsterdam zo nu en dan hanteert wanneer het gaat om klachten over de afwikkeling van een nalatenschap, klachten op het gebied van het erfrecht. Dan stelt het hof – indien de klacht gegrond wordt verklaard zoals in de aangehaalde zaken uit 2012, 2014 en 2015 – dat de notaris in kwestie ‘*de goede naam van het notariaat* ernstig in diskrediet [heeft] gebracht’.

Termen als ‘integriteit’, ‘integere beroepsuitoefening’, ‘integer handelen’ en ‘integere notaris’ daarentegen mijdt de notariële tuchtrechter tot op heden. Handelen zoals ‘een onkreukbare notaris’ (2007), ‘een goed notaris’ (2011) of ‘een zorgvuldig handelend notaris’ (2014) betaamt of behoort te doen, kan men echter wél in de jurisprudentie van de notariële tuchtrechter (in hoger beroep) aantreffen.

31. Zie nog: Roes, ‘Wat is tuchtrecht?’, p. 925 (met t.a.p. en in noot 62 ald. overigens een uitspraak van de notariskamer in het Gerechtshof Amsterdam van 16 september 2008, thans: ECLI:NL:GHAMS:2008:BF2120, waarin de notariskamer de terminologie ‘de eer en het aanzien van het notarisambt’ hanteert).